

Melānija Vanaga "Mana Amata"

4. turpinājums

"Nakts Pērļu līcī"

Fragmentu publicēšanai sagatavoja Ingrīda Lāce.

Arī uz Amatas jau gūlās vakara pelēkums. Bet man dvēselē gaiši. Tikai - kur lai pārnakšņoju pie ledainās upes?... Eju tālāk. Augstā krastmalā stāv priede! Tāda kā pazīstama. Tā tak ir mūsu priede! Te es pirmoreiz uzzināju, ka priede vispār zvana. Te es pirmoreiz dzirdēju priedes sauso adatu sanoņu. Toreiz, pirms daudziem gadiem, abi pārbridām uz plašu, baltu smilšu sēkli. Arī tagad pāri redzams neliels sēklis, bet tam uzvelts liels ledus gabals.

- Pērļu līcis!- pēkšņi atcerējos. Lūk, kas mani visu laiku nevaldāmi bija vilcis šurp. Zinu, ka arī Viņš ir tepat. Vai palikt zem mūsu priedes? Bet te nav vietas ugunskuram, bez uguns nakti neiztikšu. Sirdij atmiņu siltuma pietiks, bet slapjās kājas nosals. Lejpus priedes upmalā liekas labāki. Tā būs īstā vieta naktsmītnei. Te ir vieta gan sēdētuvei pie eglītēm, gan ugunskuram pie paša ūdens. Tas ir mūsu Pērļu līcis un tieši pretī arī saulainais sēklis, kaut tagad vēl ledū...

Tāda pati Amata bija arī toreiz pirms desmitiem gadu. Sirds labi atceras. Tā bija vasara. Bet tagad manas naktsmītnes pašos sānos gulēja lielu ledusgabalu kaudze, kuru zemākie stūri skalojās ūdenī. Sāku iekārtoties naktij. No tālākām eglēm salauzu skujas tronim (par gulēšanu jau iepriekš nedomāju). No mūsu pašu priedes sanesu visus vētras notriektos zarus, palu izrautos alkšņus ar saknēm, nokaltušos kokus, ko varēju nolauzt, un vēl visādu dražu. Bet viss slapjš. Un pati arī slapja. Salst rokas un kājas, sāp mugura. Arī saule taisījās rietam.

Ar sausiem egļu pazariņiem aizkūru uguni. Amatā izskaloju cimodus un zeķes un uzliku žāvēties. Uguns atgriezta dzīvību pārsaldētām rokām un kājām. Apēdu sviestmaizi. Silta termosa, tāpat siltu drēbju man nebija līdzi, jo nebiju domājusi, ka nakšņošu mežā. Sprakstēja priežu zari. Karsa kājas un sirds. Pagaisa nogurums. Cik labi, ka neaizgāju pie Paulīnas! Būtu pazudis svētbrīdis, kuru neatsvērtu ne istabas siltums, ne balta piena putra. Tikai tagad sapratu, cik ļoti esmu noilgojusies pēc meža miera un Amatas nemiera.

Atvadījās diena, apklusā mežs. Sāka satumst. Vēsumā īpati smaržoja skrejošie ūdeņi. Es pievērsos ugunskuram un sāku žāvēt arī savas slapjās kleitas un mēteļa apakšas, bet izžāvēt sausu neko neizdevās, jo pietrūka sauso priežu zaru. Ar uguni neveicās. No augšas nāca virsū sals, bet mans pavards tikai vērpā rūgtas dūmu grīstes kā skurstenis uz sliktu laiku. Nez vai gara tāda aprīļa nakts? Ap 10 stundu vismaz, un tumsas stundas nevarēs apiet kā ūdenslāmas senlejā... Mēness nodziest pavisam. Ugunskurs tik tikko elpo. No meža spiežas virsū kāds melns smagums. Arī pati

pārvēršos tumsā, kas slīd projām ar Amatas straumi. Kad aiztecēšu visa, manis vairs nebūs. Saprotu, ja izspruks pār lūpām kaut viena nopūta, ka auksti vai nelabi, es... aiztecēšu. Neizspruks!

Acis kļūst aklas, toties ausis dzirdīgākas. Dzirdu, kā bezmiegs moka ne vienu vien koku, arī upe neguļ. Tagad vislabāki klausīties tikai upi. Upei ir ko stāstīt - par sevi, par Viņu, kas tā mīlēja Amatu. Es Amatai lūdzu atmiņas. Tās gaišās, saules apspīdētās, ar kādām pašreiz atsperties pret tumsas spēku. Un upe sāk runāt ar manis pašas atmiņu balsi, un tumsa atkāpjas. ... 1931.gada saulaina vasaras svētdiena. Pa šo pašu taciņu no Amatas stacijas uz leju gājām es un Viņš. Es Viņu, zemgalieti, vedu rādīt Amatu. Pēkšņi pie priedes Viņš apstājās: „Pastāvēsim! Paklausīsimies, kā priede zvana! Dzirdi? Sīkiem, tāliem zvaniņiem.” Svētbrīdis! „Un tagad mēģināsim pārbrist uz otru krastu. Tur, uz to smilšu liedagu, kas viss saulē balts.” Pārbrienam aukstai Amatai uz viņkrasta smilšu sēkli, kas viss saulē karsts.

Smiltīs mētājas daži atvērti gliemežvāki. Turpat, seklā ūdenī, elpo arī dzīvas pērlenes. „Te rosījies kāds pērļu zvejnieks,” skumji, it kā pats ar sevi runā Viņš, „Dzīvās miesās meklējis dārgakmeņus. Katrai šai pērlei atņēmis dzīvību.” „Vai arī tu neatvērtu, ja zinātu, ka tajā guļ pērle?” es jautāju Viņam, kuru vēl maz pazinu. „Es neatvērtu. Es nevarētu savam mazajam brālim atņemt dzīvību, lai pasniegtu tev pērli. Cilvēki kauj dzīvniekus, lai paši varētu dzīvot. Bet tas nav jādara neviena cita iemesla dēļ. Par pērli var pārvērst kuru katru akmentiņu, nenodarot nevienam pāri. Kas tad ir pērle? Cilvēku iedomas, kuras var pārvērst naudā. Arī šī ir pērle, arī šī un šī,” Viņš salasīja veselu sauju krāsainu, vienādu akmentiņu, „Tikai šīs pērles nevar pārvērst naudā, jo pasaulē akmeņu ir vairāk nekā naudas.” Viņš pērles iebēra manā sauļā un satraukti jautāja: „Vai tev tās darīs prieku?” „Pēc šāda paskaidrojuma jo lielu.” „Bet iedomājies, ka dāvinājis šīs pērles es tev esmu uz citas planētas, kas apaugusi tikai ar mīkstu samtu, tu par manām pērlēm gavilētu kā par pasaules lielāko dārgumu. Kad juvelieris savērs virknē, ar tām es tevi kronēšu par Vanagu karalieni.” (Mēs tad vēl nebijām precējušies, un šo es uzskatīju par bildinājumu).

Šīs „pērles” Viņš tiešam Rīgā aiznesa juvelierim, kurš ļoti nelabprāt, bet tomēr apslīpēja, caururba, savēra aprocē un, atklāti smīkņājot, pret kvīti atdeva „plānprātim”. Un šī pērļu rota tiešām rotāja manu kreiso roku, kad tā paša gada decembrī mani kronēja... Un to es arī vēlāk nēsāju visur, kur citas lepojās ar zeltu, dzintaru un sudrabu. Tā bija Viņa pirmā satikšanās ar Amatu, un mana pirmā satikšanās ar „Mazo princi”. Mēs šo līci iesaucām par Pērļu līci. Atmiņu un tās dienas saules pietiktu visai naktij. Atmiņas nekļūst vecas, nenoveco kā pats cilvēks. Bet atmiņas nogurst. Un tad... atkal ir nakts.

Sabakstu ugunsroku, uzpūšu oglītes, sasildu kājpirkstus. Un atkal tumsa un sals... Vai būs jau pusnakts? Varbūt pāri? Nakts ir gara. Garāka pat kā mans miers un dvēseles spēks. Nakts ir ļoti gara. Nu jau gan ir auksti... Un miegs arī klāt. Vai mani kāds sauca? Ūdens nošļakst pie paša ugunsкура, kas jau ir tumšs. Pērļu laivā atbrauc... Mācas virsū aukstuma miegs. Uzreiz vilnis stingri piekļauvē akmeņiem. Trīsreiz īsi, vienreiz gari. Tad rātņi apklust, it kā atbildi gaidot. Tā tak ir mūsu parole - trīs īsi un viens garš

svilpiens mežā, trīs īsi un viens garš durvju zvans, trīs īsi un viens garš krekšķis pa tālruni, ja kādam todien avīzē „ielikta tapa”. Miegš ir prom. Es pieņemu izsaukumu un atbildu, piesitot ar kociņu pa lielo akmeni - trīs reizes klusāki, vienreiz stipri. Kad atkal man paliek auksti un miegš spiež nost, ūdenī atskan mūsu parole - ar ledus gabaliem pret akmeņiem. Tās ir Viņa rūpes, Viņa solījums tepat Pērļu līcī. Un man izgaismojās apziņā, ka ugunskurā tak pelni ir silti, pievilku tuvāk savu skuju troni un kājas ieliku pelnos, vēl pat karstos. Dzīvība atgriezās. No aukstuma jau nu varēja ciest, no melnuma arī.

Nez kā bērni mājās? Šorīt viņiem agri jāceļas, jāiet uz autobusu, jābrauc šurp uz Amatu, ka nu neaizgulētos. Rīts? Tas tomēr ir rīts. Mēness vārdu turējis, atvedis rītu. Bet paša nav, pats aizgājis gulēt. Vējš aizslauka mākoņus, neredzami lēni aust gaisma. Beidzot ir pietiekami gaišs, lai redzētu iet meklēt sausāku malku. Uguns ir jāiekur no jauna... Sasildījos, izžāvējos. Lai pateicība liktenim un Amatai par bagāto nakti! Bez šīs nakts es savās atmiņās būtu daudz nabagāka. Bez tās arī mana „Amata” būtu nabagāka. Bet vēlreiz tādu atkārtot es tomēr vairs nevarētu.